

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Polgári jogi követelések végrehajtása az Európai Unió joga alapján

Szerző:

Dr. Schmidt Zsolt

Kézirat lezárva:

Pécs, 2024. június 18.

I. Bevezetés

„A jogalkalmazói döntések végrehajthatósága [...] a jogi szabályozás egyik legfontosabb célja, és követelménye, enélkül a szabályozás nem éri el a kívánt hatást, s ez végül kihat a regulációba vetett bizalomra.”¹

Az eredményes és hatékony végrehajtás társadalmi érdek, mivel elősegíti a forgalom biztonságát és a jogbiztonság érvényesülését, ezáltal a jogállamiság garanciájaként funkcionál. Ez az Európai Unió szintjén sincs másként.

Az európai integráció egyik fő célja a kezdetektől fogva egy egységes belső piac kiépítése volt, ahol megvalósul a négy alapszabadság, az áru, a tőke, a személyek és a szolgáltatások szabadsága, ezek szabad áramlása. Ennek realizálása érdekében a tagállami jogrendszerek folyamatos közelítése, harmonizációja volt szükséges.

Az integráció elmélyülése folytán a határokon átnyúló követelések érvényesítése sem állhat meg a tagállamok szintjén. Az alapszabadságok biztosítása mellett szükségessé vált a bírósági és bíróságon kívüli határozatok szabad mozgásának biztosítása is. Az EUMSZ 81. cikke deklarálja, hogy az Unió a határokon átnyúló polgári ügyek tekintetében igazságügyi együttműködést alakít ki, amelynek keretében célul tűzte ki a polgári ügyekben hozott bírósági és bíróságon kívüli határozatok kölcsönös elismerését és végrehajtását.

Ez a dolgozat az európai polgári eljárásjog² bírósági/hatósági határozatok, döntések végrehajtására vonatkozó jelenlegi legfontosabb szabályait mutatja be. Már most meg kell jegyezni, hogy a végrehajtás foganatosítására a tagállamok nemzeti jogát kell alkalmazni. Számos olyan uniós norma van hatályban e körben is azonban, amelyeknek a tagállami jogrendszereknek meg kell felelnie. A közösségi jogalkotás inkább a végrehajtás elrendelésénél tud európai szinten érvényesülni.

¹Petrétei József: *Az alkotmányos demokrácia alapintézményei*, Pécs, Dialóg Campus, 2009, 155-156. o.

²Az európai polgári eljárásjog az Európai Unió tagállamaiban egységesen vagy harmonizáltan alkalmazott nemzetközi polgári eljárásjogi szabályok összessége. A fogalmat Jan Kropholler tette ismertté, aki a nyolcvanas években „Europäisches Zivilprozessrecht” címmel kommentárt írt a Brüsszeli Egyezményhez. (Kengyel Miklós - Harsági Viktória: *Európai polgári eljárásjog* (Osiris tankönyvek, 2009), 31. o.)

Mindezek előrebocsátásával tehát a következő uniós rendeletek bemutatására kerül sor:

- Az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete (2012. december 12.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról;
- Az Európai Parlament és a Tanács 1896/2006/EK rendelete (2006. december 12.) az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról;
- Az Európai Parlament és a Tanács 861/2007/EK rendelete (2007. július 11.) a kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről;
- Az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendelete (2004. április 21.) a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról; valamint
- Az Európai Parlament és a Tanács 655/2014/EU rendelete (2014. május 15.) polgári és kereskedelmi ügyekben a tagállamközi követelésbehajtás megkönnyítése érdekében az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés eljárásának létrehozásáról

Továbbá a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) kapcsolódó rendelkezéseiről is röviden szót kell ejteni.

Annak érdekében viszont, hogy az Európai Unió végrehajtással kapcsolatos szabályait megismerjük, nem érdektelen először annak áttekintése, hogy lényegét tekintve mi is a végrehajtás. Számos olyan általános jellegű fogalmi és elvi megállapítás tehető ugyanis, amelyek valamennyi uniós tagállam jogrendszerére igazak, és amelyek ismerete nélkülözhetetlen a témában.

A végrehajtás lényegét Bacsó Jenő már 1917-ben úgy fogalmazta meg, hogy „a végrehajtási intézkedés a jogok érvényesülését, megvalósulását célozza és jogvédelemről így csak annyiban lehet szó, amennyiben a jogérvényesítés egyúttal annak védelmét is jelenti. A jogok védelmét, valamint azok érvényesítését célzó intézkedés államhatóságilag szabályozott eljárás keretében történik.”³

³Bacsó Jenő: *A végrehajtási eljárás jog tankönyve (Csáthy Ferenc M.kir. Tudományegyetemi Könyvkereskedése és Könyvkiadó Vállalata, Debrecen), 1. oldal.*

Bacsó azzal is foglalkozott, hogy a végrehajtási eljárás nem peres eljárás, nem kiegészítő része a pernek, amit a célkülönbözőség és az is bizonyít, hogy végrehajtás előzetes per nélkül is előfordulhat.⁴

Más megfogalmazás szerint a „polgári végrehajtás a magánjog parancsolta magatartásnak vagy állapotnak közvetlen vagy közvetett kikényszerítése államhatalommal. A végrehajtás a magánjogi parancsnak végső közjogi szankciója.”⁵ Sárffy megfogalmazása szerint pedig „végrehajtásnak általában valamely akarat megvalósítását nevezzük. Bírói végrehajtás alatt a bíróságnak azt a tevékenységét értjük, amely arra irányul, hogy a bíróság a törvénynek megfelelő valamely magatartást vagy állapotot kikényszerítsen. ...Legszorosabb értelmében végrehajtási eljárásról akkor beszélünk, ha a bíróságnak ez a kikényszerítő tevékenysége a polgári törvénykezés körébe tartozik.”⁶

Az előbb idézettek lényegileg megfelelnek mai jogfelfogásunknak is és a végrehajtás lényegét jelentik nemzeti és uniós szinten. Mai szemléletünk szerint is a bírósági végrehajtás egy önálló, törvényileg szabályozott eljárás, amelyben valamely állami szerv, elsősorban vagyoni kényszer alkalmazásával juttatja érvényre a konkrét, egyedi ügyben elismert és kikényszeríthető jogot.

A végrehajtás alapelvének, jogi jellegének ilyen tisztázása után következhet a már említett uniós rendeletek részletes bemutatása.

II. Az átdolgozott Brüsszel I. rendelet

Az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendeletét a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (a továbbiakban: Brüsszel I. rendelet vagy e fejezetben rendelet) 2012. december 12-én hirdették ki. A rendelet preambulumban megjelöli azokat a célokat, amelyek elérése érdekében szükségessé vált a korábbi

⁴Bacsó Jenő: *A végrehajtási eljárásjog tankönyve* (Csáthy Ferenc M.kir. Tudományegyetemi Könyvkereskedése és Könyvkiadó Vállalata, Debrecen), 1. oldal.

⁵Fehérvári Jenő: *A Magyar Polgári Végrehajtási Jog Rendszere* (Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, Budapest, 1947.), 1. oldal.

⁶Dr. Sárffy Andor: *A végrehajtási eljárás jogszabályainak magyarázata* (Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, Budapest, 1938.), 1. oldal.

Brüsszel I. rendelet (44/2001/EK rendelet) megújítása, ilyenek a szabadságon, biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség fejlesztése, az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés megkönnyítése, valamint a belső piac megfelelő működésének biztosítása, ezen belül a határozatok szabad mozgása.⁷

A rendelet a 44/2001/EK rendelet helyébe lépett, amely azonban továbbra is alkalmazandó a rendelet alkalmazásának 2015. január 10. napi megkezdése előtt indított eljárásokban.

A Brüsszel I. rendelet az Európai Unió valamennyi tagállama között alkalmazandó, beleértve Dániát is, amely megkötötte az Európai Közösség és a Dán Királyság között a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 2005. évi megállapodást. Így az opt out joggal rendelkező Dánia csatlakozott a rendelet alkalmazásához.⁸

A rendelet célja, hogy megkönnyítse az igazságszolgáltatás igénybevételét azáltal, hogy a bíróságok joghatóságára, valamint a tagállamokban, polgári és kereskedelmi ügyekben hozott bírósági határozatok gyors és egyszerű elismerésére vonatkozó szabályokat ír elő.

A korábbi Brüsszel I. rendelet alapján valamely tagállamban hozott határozat végrehajthatóvá nyilvánítási eljárást követően volt végrehajtható egy másik tagállamban. Egyes, a polgári és igazságügyi együttműködés terén 2002 után megalkotott rendeletek tovább mentek és még egyszerűbbé tették a határon átnyúló végrehajtást, ugyanis ezek a szektorális rendeletek eltörölték az exequatur eljárást.⁹ Erre került sor általánosan az átdolgozott rendeletben.

Problémaként merülhet fel ilyen esetekben, hogy az eljárásban érdekelt feleknek milyen lehetőségük adódik a védekezésre.

Az Európai Bíróság a Verdoliva ügyben mondta ki, hogy a határozatok kölcsönös elismerése és

⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról preambulum (1)-(6)

⁸https://e-justice.europa.eu/content_brussels_i_regulation_recast-350-hu.do

⁹ Kaliczka Alexandra: Határon átnyúló végrehajtás exequatur nélkül, Európai Jog 14. évf. 2. sz. (2014) 10. o.

végrehajtása nem járhat a védekezéshez való jog gyengítésével,¹⁰ tehát az uniós törvényhozónak az exequatur eljárás eltörlése esetén gondoskodnia kell az alapjogok megfelelő érvényesüléséről.

„Az uniós jogalkotó minimumszabályok segítségével kívánja egyensúlyba hozni az alperes és a felperes perbeli erőviszonyait és biztosítani a tisztességes eljárás kívánalmainak teljesülését, az Emberi Jogok Európai Egyezményének megfelelően.”¹¹

A végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás eltörlésének gondolata szinte egyidős a Brüsszel I. rendelet keletkezésével.¹² A 2000. november 30-án elfogadott intézkedési program a nem vitatott követelések, illetve a Brüsszel II.¹³ rendelet hatálya alá tartozó láthatási ügyek vonatkozásában javasolta az exequatur eljárás eltörlését. Később mindkét javaslat rendelet formájában öltött testet, mégpedig a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 2201/2003/EK rendeletben, továbbá a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról szóló 805/2004/EK rendeletben. Ezt a megoldást követte a 1896/2006/EK rendelet az európai fizetési meghagyásról, a 861/2007/EK rendelet a kisértékű követelések európai eljárásáról, továbbá az átdolgozott Brüsszel I. rendelet is. Ezek a rendeletek alternatívaként állnak rendelkezésre a végrehajtási eljárást megindító fél részére, aki a feltételek fennállása esetén a saját tagállamának nemzeti joga mellett több lehetőség közül választhat annak érdekében, hogy követelését a lehető legeredményesebben érvényesítse.

Az Európai Tanács 2009. december 10. és 11. napján, Brüsszelben tartott ülésén elfogadta az úgynevezett „stockholmi programot”, amelynek keretében folytatni kell a közbenső intézkedések, különösképpen a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás eltörlését, egyidejűleg különféle garanciákat szükséges beiktatni az eljárások ilyen egyszerűsítése miatt.

A Brüsszel I. rendelet felülvizsgálatát a 2009-es Zöld Könyv¹⁴ indította meg, amely az érdekelt felek

¹⁰ Harsági Viktória: *A határon átnyúló kézbesítés és az alperes (kötelezett) védelme az Európai Unióban, Iustum Aequum Salutare*, 2008/4, 134. o.

¹¹ Kaliczka, 2014/2. 10. o.

¹² Kengyel, 2017., 257. o.

¹³ Korábban 1347/2000/EK rendelet, majd ezt váltotta fel a 2201/2003/EK rendelet

¹⁴ Zöld Könyv a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról

között egy konzultációt indított arról, hogyan lehetne a rendelet működését jobbitani. Maga a dokumentum különféle szempontok szerint halad, az egyes pontoknál ismertetve az adott problémát és a Bizottság álláspontját/érvelését e körben.

Ami az exequatur eljárás eltörlését illeti, a Bizottság azon az állásponton van, hogy a végrehajthatóvá nyilvánítás iránti kérelmek mindegyikének szinte kivétel nélkül helyt adnak, ennél fogva valamennyi polgári és kereskedelmi ügy vonatkozásában célszerűnek tűnik e köztes eljárás eltörlése, ugyanis csak felesleges időt és költséget jelent a polgárok és vállalkozások számára. Azonban a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás eltörlését megfelelő biztosítékoknak kell öveznie, amely kellő védelmet nyújt a kötelezetteknek is.

A Zöld Könyv megosztotta a tagállamokat az exequatur eljárás eltörlésének kérdésében, az akkori magyar álláspont szerint ez még idő előtti, ugyanis a rendeletek ismerete és helyes alkalmazása még nem kielégítő mértékű.¹⁵

A Bizottság 2010-ben terjesztette elő az új Brüsszel I. rendeletre vonatkozó javaslatát, amelyben a rendelet hatálya alá tartozó valamennyi bírósági határozat tekintetében el kívánta törölni az exequatur eljárást. A javaslat indoklásában úgy érvelt, hogy „a tagállamok közötti igazságügyi együttműködés és az egymásba vetett bizalom immár megérett ahhoz, hogy továbbléphessünk a határozatok mozgásának egyszerűbb, kevésbé költséges és automatikusabb rendszere felé, a tagállamok közötti meglévő alakosságok felszámolásával.”¹⁶

Az exequatur eltörlését olyan garanciális szabályokkal kívánják ellensúlyozni, amelyek biztosítják az alperes védekezéshez és tisztességes eljáráshoz fűződő jogait. A javaslat az alperesek részére háromféle jogorvoslati lehetőséget teremt. Először is kifogásolhatja az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban hozott határozatot abban az esetben, amennyiben nem tájékoztatták megfelelően az

szóló 44/2001/EK tanácsi rendelet felülvizsgálatáról,
[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2009\)0175_/com_com\(2009\)0175_hu.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2009)0175_/com_com(2009)0175_hu.pdf),
2018.10.01.

¹⁵ Kengyel, 2017, 260. o.

¹⁶ *Javaslat: az Európai Parlament és a Tanács rendelete a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010PC0748&from=HU> 2018.10.01., 6. o.

ellene folyó eljárásról. Másodszor, a végrehajtás helye szerinti tagállamban lehetősége nyílik kifogásolni az eredeti eljárás során elkövetett eljárási szabálytalanságokat, amelyek sérthetik a tisztességes eljáráshoz fűződő jogait. Végül pedig megakadályozhatja a határozat végrehajtását úgy, hogy bizonyítja, az összeegyeztethetetlen a végrehajtás helye szerinti tagállam vagy bizonyos esetekben egy másik országban kibocsátott határozattal.¹⁷

A határozatok elismerésének és végrehajtásának egyszerűsítése érdekében az átdolgozott Brüsszel I. rendelet formanyomtatványokat is rendszeresít, amelyeket a rendelet mellékletei tartalmaznak. Ezek megkönnyítik az eljárás folyamatát, elősegítik az automatizmust, a végrehajtásra hatáskörrel rendelkező hatóságok munkáját is könnyítik, továbbá leegyszerűsítik az alperes részére a határozat felülvizsgálatának kezdeményezését.¹⁸

1. A rendelet hatálya

A rendelet preambulumban is található annak hatályára vonatkozó rendelkezés. Eszerint a rendeletnek ki kell terjednie valamennyi jelentős polgári és kereskedelmi ügytípusra, eltekintve bizonyos konkrétan meghatározott kivételektől, a teljesség igénye nélkül ilyen a választottbíráskodás, az államnak az államhatalom gyakorlása során végrehajtott intézkedéseire vagy mulasztásaira vonatkozó felelősség, a tartási kötelezettség, a személyi állapot, a csődeljárás és a házassági vagyonjog.¹⁹

A választottbíráskodás kapcsán érdemes megjegyezni, hogy a preambulum lazít a szabályozáson, ugyanis megemlíti, hogy bármely tagállam bírósága - amennyiben olyan ügyben terjesztettek elé keresetet, amellyel kapcsolatban a felek választottbíráskodás eljárását megállapodásukban kikötötték - a feleket választottbíráskodás elé utasíthatja, az eljárást felfüggesztheti, megszüntetheti vagy vizsgálhatja azt, hogy a választottbíráskodás megállapodás esetleg semmis, hatálytalan vagy nem teljesíthető. Amennyiben az utóbbi kérdés a bíróság előtt előkérdésként merül fel és a bíróság azt állapítja meg, hogy a kikötés semmis, hatálytalan vagy nem teljesíthető, ez nem akadályozza annak, hogy az érdemi határozat a rendelet szerint elismerhető és végrehajtható legyen a tagállamok

¹⁷<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010PC0748&from=HU> 2018.10.01., 6-7. o.

¹⁸<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010PC0748&from=HU> 2018.10.01., 7. o.

¹⁹ 1215/2012/EU preambulum (10), (12)

területén.²⁰

2. Joghatóság

Már a Brüsszel I. rendelet felülvizsgálatát célzó Zöld Könyvben is célkitűzésként került említésre, hogy meg kell fontolni a joghatósági szabályok kiterjesztését a harmadik államban lakóhellyel rendelkező kötelezettekre is. A Bizottság érvelése szerint az igazságszolgáltatáshoz való jognak egyaránt érvényesülnie kell mind az alperesek, mind a felperesek tekintetében is.²¹

A 2010. évi javaslat a joghatósági szabályokat valamennyi alperesre kiterjesztette volna, függetlenül a lakóhelyüktől vagy székhelyüktől, a végleges rendelet elfogadásakor azonban ezt elvetették.²²

Általános joghatósági ok továbbra is az alperes lakóhelye maradt, állampolgárságra tekintet nélkül, ezt egészítik ki a különös, a kizárólagos és a megállapodáson alapuló joghatósági okok.

A különös és kizárólagos joghatósági szabályok - a korábbiakhoz hasonlóan - a gazdaságilag gyengébb feleknek teremtenek előnyös helyzetet, így aki biztosított, munkavállaló, vagy fogyasztó. Ez a felek közötti aszimmetrikus helyzet ellensúlyozásának célján alapul. Garanciális szabály e körben, hogy a bíróságnak tájékoztatnia kell az alperest a joghatóság kifogásolásának lehetőségéről és a perbe bocsátkozás következményeiről.²³

Az említett Zöld Könyv megalkotásakor cél volt az is, hogy a joghatósági megállapodások hatékonyságát növeljék. Ez az átdolgozott Brüsszel I. rendeletben teljes mértékben megvalósult. A 25. cikk értelmében a felek lakóhelyükre tekintet nélkül kiköthetik valamely tagállam bíróságának vagy bíróságainak joghatóságát, feltéve, hogy az az adott tagállam joga szerint nem minősül

²⁰ 1215/2012/EU preambulum (12)

²¹ 2009 Zöld Könyv, 3. o.

²² Kengyel, 2017, 271. o.

²³ 1215/2012/EU 26. cikk (2)

semmisnek.²⁴ Ebben az esetben a megállapodáson alapuló joghatóság kizárólagos joghatóságot alapít.

3. A határozatok elismerése és végrehajtása

Az átdolgozott rendeletben a határozatok külön eljárás nélküli elismerése érvényesül. Továbbra is megmaradt az a lehetőség azonban az érdekelt fél részére, hogy kérelmezze annak megállapítását, hogy az elismerés megtagadásának nincsen oka.²⁵

Ahogy többször említést nyert, az átdolgozott Brüsszel I. rendelet legjelentősebb újítása a végrehajthatónak nyilvánítási eljárás, az exequatur eltörlése volt. Ezt konkrétan a rendelet 39. cikke deklarálja, amely szerint „a valamely tagállamban hozott, az adott tagállamban végrehajtható határozat egy másik tagállamban is végrehajtható anélkül, hogy azt végrehajthatóvá kellene nyilvánítani.”²⁶ Említést érdemel, hogy ez vonatkozik az eredeti eljárás helye szerinti állam területén végrehajtható közokiratokra is, azzal a fontos különbséggel, hogy a végrehajtás ilyenkor csupán abban az esetben tagadható meg, ha az ellentétes lenne a címzett tagállam közrendjével.²⁷ Itt tehát szigorúbb szabályok vonatkoznak a végrehajtás megtagadási okokra, mint általában.

Maga az exequatur eljárás egyszerre töltött be „jogcím import” és „jogcím ellenőrző” funkciót. Előbbi alatt a külföldi határozat átvitelét kell érteni a végrehajtás helye szerinti tagállamba, utóbbi pedig annak megállapítását jelenti, hogy a külföldi határozat összeegyeztethető-e a végrehajtás helye szerinti tagállam jogrendjével.²⁸

A végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás eltörlésével a „jogcím import” szerep lényegében megszűnt, azt egy tanúsítvány hivatott ezután helyettesíteni, amelyet a rendelet 53. cikke szerint az eredetileg eljáró bíróság bármelyik fél kérelmére kiállít.²⁹ Az említett tanúsítvány egyrészt

²⁴ 1215/2012/EU 25. cikk (1)

²⁵ 1215/2012/EU 36. cikk (1)-(2)

²⁶ 1215/2012/EU 39. cikk

²⁷ 1215/2012/EU 58. cikk (1)

²⁸ Kengyel, 2017, 245. o.

²⁹ Kengyel, 2017, 279. o.

tájékoztató jellegű a külföldi végrehajtó szerveknek, ugyanis olyan információkat szükséges rajta szerepeltetni, mint a felek adatai, az eredetileg eljáró bíróság, a határozat rövid leírása, a pénzkövetelés esetén a tőke, kamatok, esedékesség; másrészt egy közvetlenül végrehajtható külföldi jogcímet eredményez, ugyanis igazolja a határozat végrehajthatóságát is.

A kérelmezőnek a tanúsítvánnyal ellátott határozatot a rendeletben meghatározott, hatáskörrel és illetékességgel rendelkező végrehajtó hatósághoz kell benyújtania. A végrehajtási eljárásra pedig - ahogy korábban említésre került - már a címzett tagállam nemzeti joga irányadó. A határozatot és az említett tanúsítványt az első végrehajtási intézkedést megelőzően kézbesíteni kell annak a félnek, akivel szemben a végrehajtást kérték.³⁰

Az elismerés és végrehajtás megtagadásához vezető okok között nincs különbség. Ugyanolyan körülmények fennállása esetén lehet megtagadni mindkettőt. Ilyen lehet például a közrendbe ütközés, az, ha a határozatot az alperes távollétében hozták és az eljárást megindító iratot nem kézbesítették részére a védekezés előkészítéséhez szükséges, megfelelő időben, vagy ha összeegyeztethetetlen az ugyanazon felek között a címzett tagállamban már létező döntéssel.³¹

A rendelet külön kiemelését érdemlő újítása volt, hogy a végrehajtás felfüggesztését vagy megtagadását a nemzeti jog alapján is lehet kérni. Azzal a megszorítással, hogy tagállami jogrendben szereplő ok nem lehet összeegyeztethetetlen a rendeletben feltüntetett megtagadási okokkal.³²

Rendkívül fontos eljárásjogi változtatása volt az átdolgozott Brüsszel I. rendeletnek, hogy az elismerés, illetve a végrehajtás akadályait már nem hivatalból, hanem kizárólag kérelemre lehet figyelembe venni. Az elismerés megtagadása érdekében bármelyik fél kérelmet terjeszthet elő, ezzel szemben a végrehajtás megtagadását csak az a fél kérheti, akivel szemben a határozat végrehajtását kérelmezték.³³

³⁰ 1215/2012/EU 42. cikk (1), 43. cikk (1)

³¹ 1215/2012/EU 45. cikk (1)

³² Kengyel, 2017, 282. o.

³³ Kengyel, 2017, 278. o.

Az elismerés megtagadása a végrehajtás megtagadására vonatkozó szabályok szerint történik, így a két eljárás lényegében ugyanolyan szabályok szerint zajlik. A részletszabályok vonatkozásában annak az államnak a nemzeti joga irányadó, ahol a határozat elismerésének vagy végrehajtásának megtagadását kérték. A rendelet bármelyik fél számára biztosítja az e tárgyban hozott határozattal szemben a jogorvoslathoz való jogot.³⁴

III. Az európai fizetési meghagyásos eljárás

Az Európai Parlament és a Tanács 2006. december 12. napján hirdette ki az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló 1896/2006/EK rendeletet (a továbbiakban: Eufmhr. vagy e fejezetben rendelet).

A fizetési meghagyásos eljárás, mint egyszerűsített nemperes eljárás több mint száz éve hatékony és elterjedt módja a pénzkövetelések behajtásának mind Magyarországon, mind az Európai Unió tagállamainak többségében. A jogintézmény azon felismerésre reflektálva alakult ki, hogy a bírósági eljárások sok esetben nem a vitatott tény-, illetve jogkérdések tisztázása végett indulnak meg, hanem azért, hogy a hitelezőnek lehetővé tegyenek egy végrehajtható határozathoz történő hozzájutást olyan követelések tekintetében, amelyek fennállását az adós nem vitatja, de a teljesítésre nem képes vagy nem hajlandó.³⁵

Az európai fizetési meghagyás meghatározott formanyomtatványokon alapuló olyan egyszerűsített eljárást jelent, amely lehetővé teszi a határokon átnyúló, a kötelezett által ténylegesen nem vitatott pénzügyi követelések érvényesítését.³⁶

A rendelet elsőként szabályoz egy közösségi szinten egységesített (teljes) eljárást. Érdekessége azonban az a szabályozási megoldás, amellyel az európai jogalkotó élt, hiszen a rendelet ugyan az eljárás egészére nézve tartalmaz szabályokat, de sok esetben csak az eljárás főbb vonalait

³⁴ 1215/2012/EU 45. cikk (4), 47. cikk (2), 49. cikk (1)

³⁵ *Das Mahnverfahren in den Mitgliedstaaten der EU. Generalbericht. In Rechberger, Walter H. - Kodek, Georg E.: (szerk.): Orders for payment in the European Union. Civil Procedure in Europe 4. köt. Kluwer Law International, The Hague, London, New York, 2001, 7. o.*

³⁶ https://e-justice.europa.eu/content_order_for_payment_procedures-41-hu.do

határozza meg. A rendelet 26. cikke kimondja, hogy azokra az eljárásjogi kérdésekre, amelyeket a rendelet kifejezetten nem szabályoz, a nemzeti jogot kell alkalmazni.³⁷

Megállapítható tehát, hogy valójában nem egy, hanem annyi fajta eljárási modellel állunk szemben, ahány uniós tagállam létezik, azzal, hogy a főbb szabályok a rendeletek kötelező alkalmazása és az uniós jog elsőbbsége folytán természetesen azonosak. Fontos, hogy Dánia a rendelet alkalmazása tekintetében élt kimaradási jogával, így a Dán Királyság nem alkalmazza az Eufmhr. -t.

(Ahogy a bevezetőben már történt erre utalás, úgy ez itt is igaz: a bírósági és bíróságon kívüli határozatok szabad mozgásának biztosítása érdekében a tagállami jogrendszerek közelítése valósult meg.)

1. Az európai fizetési meghagyásos eljárás előzményei

„A Bizottság 2002. december 20. napján fogadta el az európai fizetési meghagyásos eljárásról, valamint a kis értékű követelések elbírálására irányuló eljárások egyszerűsítését és gyorsítását célzó intézkedésekről szóló Zöld Könyvet.”³⁸

A Zöld Könyv átfogó elemzést adott a tagállamok fizetési meghagyásos eljárásainak jogi szabályozásáról, bemutatta az egyes modelleket, majd vázolta az európai fizetési meghagyásos eljárás egy lehetséges módját. Figyelemmel arra, hogy a tagállamokban nagy különbségek mutatkoznak ezen eljárás tekintetében, a Zöld Könyv az egyes részletszabályoknál többféle alternatívát is megjelölt.³⁹

2. Alkalmazási terület, joghatóság, alternativitás

A rendelet által megteremtett eljárás fő célja a kisebb értékű, határokon átnyúló, - vagyis amikor az egyik fél az eljáró bíróság/hatóság székhelye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban rendelkezik

³⁷Kengyel - Harsági, 2009., 322. o.

³⁸1896/2006/EK rendelet az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról, preambulum (5)

³⁹Rák Viktor - Kommentár az európai fizetési meghagyásos eljárásról szóló rendelethez, KJK/Kommentárok/Nagykommentárok/Magyarázatok, Budapest, 2016, 10-12. o.

lakóhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel - lejárt pénzkövetelések eredményes behajtása a polgári és kereskedelmi ügyekben, ahol a követelés az adós részéről nem vitatott. Ez egyúttal a rendelet alkalmazási körét is kijelöli. Ezen túlmenően a rendelet meghatározza azokat az eseteket, amelyekre nem terjed ki a hatálya, ilyen például a házassági vagyonjog vagy közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránti igény.⁴⁰

Az Eufmhr. joghatóságra vonatkozó rendelkezéseket nem tartalmaz, ezt a 6. cikk (1) bekezdése értelmében a Brüsszel I. rendelet határozza meg bizonyos kivételekkel. Ilyen például, hogy a tartási követelésekre a tartási rendelet joghatósági szabályait kell alkalmazni.⁴¹

A közösségi szinten egységes európai fizetési meghagyásos eljárás a tagállamok belső eljárásjogi szabályai szerint zajló fizetési meghagyásos eljárás mellett él párhuzamosan és a (már az eljárás kezdetén is) nemzetközi vonatkozású ügynek számító esetekben fakultatíve alkalmazható. Az Eufmhr. nem szorítja ki a nemzeti jog szerinti fizetési meghagyásos eljárást, a jogosultnak továbbra is jogában áll ez utóbbi eljárásban érvényesíteni az igényét, amennyiben az adott államban létezik ilyen típusú eljárás. A rendelet 1. cikk (2) bekezdése juttatja kifejezésre ezt az alternatív jelleget, azaz a jogosultat nem zárja el attól, hogy a rendelet hatálya alá tartozó követeléseit más eljárásban érvényesítse, legyen az akár valamely tagállam nemzeti joga vagy a közösségi jog által szabályozott eljárás (például a kis értékű követelések európai eljárása). Azokban a tagállamokban, ahol (a nemzeti jogban) a fizetési meghagyásos eljárás nem szabályozott, ott a közösségi jog tulajdonképpen egy további lehetőséget nyújthat a jogosult védelmére.⁴²

Csak azokra a követelésekre vonatkozik, amelyek összege az eljárás megindításának időpontjában pontosan meghatározható. A nem meghatározott összegű követelések akkor sem érvényesíthetők európai fizetési meghagyásos eljárás útján, ha azok egyébként a rendelet tárgyi hatálya alá esnének. Egyes nemzeti jogokkal ellentétben a rendelet nem tartalmaz alsó vagy felső értékhatárt, így értéktől függetlenül érvényesíthetők ebben az eljárásban a meghatározott összegű

⁴⁰ A polgári szabályozásban jogharmonizációs céllal végrehajtott EU-jogalkotás bírósági végrehajtással kapcsolatos elemei - az európai fizetési meghagyás (alapelvek és preambulum), *Első Magyar Végrehajtási Szaklap*, 2. évf. 3. sz., 2012, 9-11. o., 10. o.

⁴¹ A Tanács 4/2009/EK rendelete (2008. december 18.) a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről

⁴² Kengyel - Harsági, 2009., 321. o.

pénzkövetelések.⁴³

3. Alapelvek

Ennél az eljárásnál is érvényesülnek a kötelezett tájékoztatására vonatkozó alapelvek, amelyek a rendelet preambulumból kiolvashatók. Az alapelvi szintű szabályozással e rendelkezések kiemelt jelentőségét kívánja hangsúlyozni az uniós jogalkotó, amely egyrészt a követelés jogosultja részére fogalmaz meg kötelezettséget azzal, hogy kötelezővé teszi a fizetési meghagyás mellékletében elégséges tájékoztatás nyújtását a követelés minden kétséget kizáró beazonosíthatósága érdekében, másrészt a bizonyítékok ismertetése segítséget nyújt a kötelezettnek abban, hogy eldöntse, ellentmondjon-e a fizetési meghagyásnak.⁴⁴

A követelésről szóló tájékoztatás és a bizonyítékok megjelölése a kötelezett tájékoztatásán túl az eljárást lefolytató bíróságot/hatóságot is segíti abban, hogy vizsgálni tudja a követelés megalapozottságát és ennek alapján a nyilvánvalóan alaptalan követeléseket vagy elfogadhatatlan kérelmeket elutasíthassa. Az elutasító döntés ellen fellebbezésnek helye nincs. Az e tárgyban született határozat felülvizsgálatát azonban lehet kérni a tagállam joga szerint azonos fokon eljáró bíróság előtt.⁴⁵

Az adós tájékoztatásának kötelezettsége a kibocsátó hatóságot is terheli. A fizetési meghagyásnak tájékoztatást kell tartalmaznia az ellentmondás lehetőségéről, annak határidejéről, amely 30 nap, emellett a fizetési meghagyás és az ellentmondás előterjesztésének, illetve elmaradásának jogkövetkezményeire is történik figyelmeztetés.⁴⁶

Ahogy említettük, a tagállami jogrendszerek eltérőségére figyelemmel a rendelet minimumszabályokat határoz meg e körben is. Így kiemelendő, hogy a kézbesítési vélelem nem elegendő a fizetési meghagyás kézbesítéséhez, ehhez az Eufmhr. által meghatározott kézbesítési

⁴³Kengyel - Harsági, 2009., 324. o.

⁴⁴1896/2006/EK preambulumból (13)-(14)

⁴⁵1896/2006/EK preambulumból ((16)-(17)

⁴⁶1896/2006/EK preambulumból (18)

módok igénybevétele szükséges, ugyanis ezek teljes bizonyossággal vagy legalábbis nagyfokú valószínűséggel igazolják, hogy az irat eljutott a címzetthez.⁴⁷ Ilyen a kötelezett általi átvételt igazoló kézbesítés (személyes, postai vagy elektronikus út) vagy a kötelezett általi átvétel igazolása nélküli kézbesítés (egy háztartásban élő vagy alkalmazott általi átvétel, levélszekrényben elhelyezés vagy postahivatalban letétbe helyezés).⁴⁸ Személyes kézbesítés esetén kizárólag abban az esetben tekinthető kézbesítettnek a fizetési meghagyást tartalmazó okirat, amennyiben azt ténylegesen átvették vagy elfogadták.⁴⁹

A rendelet alapelvei szinten mondja ki a formanyomtatványok használatát az eljárás lefolytatásának megkönnyítése érdekében, ugyanis minden tagállam állampolgára számára saját nyelven elérhető, ugyanolyan tartalmú és felépítésű iratminta áll rendelkezésre.⁵⁰ Ez a kógens rendelkezés azonban nem vonatkozik a fizetési meghagyással szemben benyújtott ellentmondásra. Főszabályként ezt is formanyomtatványon kell benyújtani, de a hatóságok bármilyen írásba foglalt ellentmondást elfogadnak, amennyiben azt világosan és érthetően fogalmazták meg.⁵¹ Az ellentmondás szándékának kell tehát egyértelműen kiderülnie, e feltétel teljesülése szükséges, de egyben elégséges is a kötelezett részéről.

Szintén a rendelet alapelvei között szerepel az a rendelkezés, hogy az Eufmhr. által kialakított eljárást követve, az egyik tagállamban kibocsátott fizetési meghagyást úgy kell tekinteni, mintha abban a tagállamban bocsátották volna ki, amelyikben annak végrehajtását kérték. Ebből következik, hogy a rendeletben lefektetett minimumszabályok kölcsönös alkalmazása miatt egyik tagállamban sem megengedett a jogerős európai fizetési meghagyás végrehajthatóságának bírósági felülvizsgálata.⁵² Ez ugyanis lényegében az exequatur visszacsempészését jelentené a szabályok közé egy jogorvoslati eljárás keretében, amely szembe menne az intézmény céljával.

Ezért a rendelet 22. cikk (3) bekezdése kimondja, hogy a kötelezett által a végrehajtás államában benyújtott, végrehajtás elutasítása iránti kérelem esetén az európai fizetési meghagyás érdemi

⁴⁷1896/2006/EK preambulum (20)

⁴⁸1896/2006/EK (13)-(14)

⁴⁹1896/2006/EK preambulum (21)

⁵⁰1896/2006/EK preambulum (11)

⁵¹1896/2006/EK preambulum (23)

⁵²1896/2006/EK preambulum (27)

felülvizsgálatának nincs helye.

4. A kérelem előterjesztése

Az európai fizetési meghagyás iránti kérelmet a rendelet mellékletét képező „A” formanyomtatványon kell benyújtani. A kérelemnek tartalmaznia kell a felek és az eljáró bíróság/hatóság nevét, címét, székhelyét, a követelés jogalapját, összegszerűséget, kamatokat, bizonyítékokat, határon átnyúló jelleg alátámasztását és a joghatóság megalapozását. A jogosult feltüntetheti, hogy a kötelezett általi ellentmondás esetén kívánja-e a polgári perre való áttérést. Ha nem, az eljárás a kötelezett ellentmondásával megszűnik.⁵³

5. A kérelem elbírálása

Az eljáró hatóság a kérelmet a benyújtását követő legrövidebb időn belül megvizsgálja abból a szempontból, hogy teljesültek-e a rendelet által az európai fizetési meghagyással szemben támasztott követelmények, továbbá, hogy a követelés megalapozott-e. Amennyiben a kérelem tartalmilag hiányos, de azt elutasítani sem lehet, a bíróság a rendelet mellékletében található „B” formanyomtatványon felhívja a kérelmet előterjesztő felet annak kijavítására, kiegészítésére, egyúttal a hiánypótlásra általa megfelelőnek ítélt határidőt tűz.⁵⁴

A bíróságnak lehetősége van az európai fizetési meghagyás kérelemtől eltérő kibocsátására. Erre azonban csak akkor van lehetőség, ha a kérelem egy része felel meg a rendeletben meghatározott követelményeknek. Erről a bíróság a „C” formanyomtatványon tájékoztatja az előterjesztőt és felhívja az általa meghatározott összeget tartalmazó európai fizetési meghagyás javaslatának elfogadására vagy elutasítására, amelyre a jogosult a kitöltött „C” formanyomtatvány visszaküldésével válaszol.⁵⁵

⁵³1896/2006/EK 7. cikk (1)-(2), (4)

⁵⁴1896/2006/EK 8-9. cikk

⁵⁵1896/2006/EK 10. cikk (1)

A hatóság a kérelmet elutasítja, amennyiben az nem felel meg a rendelet által megkívánt követelményeknek, vagy ha a követelés nyilvánvalóan alaptalan, a hiánypótlási határidő eredménytelenül telt le, valamint a jogosult a kérelemtől eltérő kiállítást nem fogadta el vagy arra nem is reagált.

A jogosultat az elutasításról a „D” formanyomtatványon kell tájékoztatni. Ahogy említettük rendes jogorvoslatnak nincs helye az ilyen döntéssel szemben, azonban ez nem akadályozza annak, hogy a kérelmező új fizetési meghagyásos eljárást kezdeményezzen vagy a követelését egyéb törvényes úton érvényesítse.⁵⁶

6. Az európai fizetési meghagyás kibocsátása

A fizetési meghagyás kibocsátása feltételeinek fennállása esetén a hatóság kibocsátja az európai fizetési meghagyást. Ez a rendelet mellékletében szereplő „E” formanyomtatványon történik, és azt kézbesíteni kell a kötelezettnek.

A kibocsátott meghagyásban a kötelezettet fel kell hívni a tartozás megfizetésére, tájékoztatni kell az ellentmondás benyújtásának lehetőségéről, annak módjáról, határidejéről, következményeiről és meg kell küldeni részére az ellentmondás benyújtására szolgáló „F” jelzésű formanyomtatványt is.⁵⁷

7. Ellentmondás, felülvizsgálat

A kibocsátó hatósághoz benyújtott ellentmondás következtében - a magyar szabályozással egyezően - az eljárás automatikusan polgári perré alakul és az európai fizetési meghagyást kibocsátó tagállam illetékes bírósága előtt, az adott tagállam nemzeti joga alapján folytatódik. A kérelmezőt tájékoztatni kell a perré alakulásról. Ez alól egy kivétel van, a jogosult ugyanis az ellentmondás szabályszerű előterjesztése esetére nyilatkozhat akként, hogy ebben az esetben szüntessék meg az eljárást.⁵⁸ Ilyenkor tehát nem követi per az ellentmondást.

⁵⁶1896/2006/EK 11. cikk

⁵⁷1896/2006/EK 12. cikk

⁵⁸1896/2006/EK 17. cikk (1)-(3)

Amennyiben a kötelezett az ellentmondást elmulasztja a fizetési meghagyás jogerős és végrehajtható lesz. Egyes esetekben azonban lehetőség van arra, hogy a kötelezett kezdeményezze a fizetési meghagyás felülvizsgálatát a származási tagállam illetékes bírósága előtt. Ilyen eset a kézbesítési szabályok megsértése. Így ha a fizetési meghagyást nem a kötelezettnek személyesen, illetve a kötelezett kezéhez kézbesítették és a kézbesítés a kötelezett önhibáján kívül nem olyan időben történt, hogy a védelemről gondoskodhatott volna, vagy az adóst vis maior vagy valamilyen különleges körülmény akadályozta az ellentmondás előterjesztésében⁵⁹ Továbbá az is, ha a fizetési meghagyás valótlan adatokon alapul.⁶⁰ Az első két esetben meghatározott felülvizsgálat Magyarországon közjegyzői hatáskörbe tartozik, míg a valótlan adatok esetében a bíróság jogosult dönteni. Fontos megjegyezni, hogy e felülvizsgálati lehetőség nem egyenlő egy második ellentmondással, a felülvizsgálati eljárás során a követelés érdemben nem vizsgálható.⁶¹

Amennyiben a felülvizsgálati kérelem alapos, az elbíráló bíróság/hatóság az európai fizetési meghagyást semmisnek nyilvánítja, vagyis a meghagyás hatálytalanná válik. Amennyiben a felülvizsgálati okok nem állnak fenn, a kötelezett kérelmét el kell utasítani és a meghagyást hatályában fenntartani.⁶²

Felülvizsgálat kezdeményezése esetén a végrehajtás szerinti tagállam bírósága a kötelezett kérelmére a végrehajtást biztosítási intézkedésre korlátozhatja, meghatározott mértékű biztosíték adásától teheti függővé vagy az eljárást felfüggesztheti.⁶³

8. A fizetési meghagyás végrehajtása

Az európai fizetési meghagyásos eljárás szabályozása során ún. egylépcsős modell érvényesül a végrehajthatóság tekintetében. Ha a kötelezett a rendeletben előírt 30 napos határidőn belül nem él az ellentmondás lehetőségével, akkor az azt kibocsátó bíróság a fizetési meghagyást végrehajthatónak nyilvánítja. Ez a kifejezés azonban nem a Brüsszel I. rendeletnél megismert exequatur eljárásra vonatkozik, azt ugyanis az Eufmhr 19. cikke kifejezetten eltörölte. Arra sincs

⁵⁹1896/2006/EK 20. cikk (1)

⁶⁰1896/2006/EK preambulum (25)

⁶¹Kádár Noémi: Az európai fizetési meghagyás végrehajtása a közösségi jog és a hazai szabályozás tükrében, 2014., 507. o.

⁶²Kádár 2014., 507. o.

⁶³1896/2006/EK 23. cikk

szükség, hogy az európai fizetési meghagyást európai végrehajtási jogcímmé minősítsék, az európai fizetési meghagyás eleve európai végrehajtási jogcímként értékelhető.⁶⁴

Amennyiben a kötelezett az ellenmondás lehetőségével nem élt, a kibocsátó a „G” formanyomtatvány alkalmazásával végrehajthatóvá nyilvánítja azt és megküldi a jogosultnak a végrehajtható európai fizetési meghagyást. A végrehajthatóvá nyilvánítás automatikus, nem szükséges más hozzá, csak az ellentmondásra nyitva álló határidő letelte. A bíróság csak a kézbesítés pontos időpontját, illetve az ellentmondás beérkezését vizsgálhatja.⁶⁵

Magyarországon az európai fizetési meghagyás végrehajthatóvá nyilvánítása a kibocsátó közjegyző feladata.⁶⁶

A végrehajthatóvá nyilvánítást követően az európai fizetési meghagyás a végrehajtás államában minden további eljárás nélkül, az adott tagállamban meghozott határozatokkal azonos módon, a tagállam szabályai szerint végrehajtható. A kérelemhez mellékelni kell az európai fizetési meghagyás kiadmányát vagy hiteles másolatát, amely megfelel a hitelesség követelményének, továbbá szükség esetén annak fordítását a végrehajtás államának hivatalos nyelvén vagy a hivatalos nyelvek egyikén, illetve a tagállam által elfogadott más nyelven.⁶⁷

Magyarországon a végrehajthatónak nyilvánított európai fizetési meghagyás alapján az adós lakóhelye, székhelye, ezek hiányában az adós lefoglalható vagyontárgyának helye szerinti törvényszék székhelyén működő járásbíróóság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság jár el. Ha az európai fizetési meghagyást magyar közjegyző bocsátotta ki, a kibocsátó közjegyző állít ki végrehajtási lapot.⁶⁸ A végrehajtási eljárás pedig - ahogy erről már többször szó esett - a tagállam nemzeti joga szerint folyik.

A kötelezettek az ellentmondáson és a felülvizsgálaton kívül egy további jogorvoslati lehetőség áll rendelkezésére. A végrehajtható európai fizetési meghagyással szemben ugyanis a végrehajtás

⁶⁴Kengyel - Harsági, 2009., 332. o.

⁶⁵Kádár 2014., 506. o.

⁶⁶Kengyel, 2017., 216. o.

⁶⁷Kádár 2014, 507-508. o.

⁶⁸Kengyel, 2017., 215. o.

államának illetékes hatóságához benyújtott kérelme alapján elutasítható a végrehajtás, amennyiben az európai fizetési meghagyás valamely tagállamban vagy harmadik országban ugyanazon felek között, ugyanazon jogalap tárgyában hozott korábbi határozattal vagy meghagyással összeegyeztethetetlen, feltéve, hogy a korábbi határozat a végrehajtás államában megfelel az elismerés feltételeinek és az összeegyeztethetlenséget a származási tagállam előtti eljárásban nem lehetett kifogásként felhozni.⁶⁹

Emellett a rendelet 22. cikk (2) bekezdése alapján szintén el kell utasítani a végrehajtást, amennyiben a kötelezett már megfizette a tartozást a jogosult részére.

Minden egyéb olyan kérdésben, amelyet az Eufmhr. nem szabályoz, az adott tagállam nemzeti jogát kell alkalmazni.⁷⁰

Kérdésként merült fel az Európai Unió Bírósága előtt, hogy alapul szolgálhat-e a jogerőssé vált fizetési meghagyás felülvizsgálatára és a végrehajtás megakadályozására az a körülmény, hogy az európai fizetési meghagyást nem az arra joghatósággal rendelkező állam bírósága bocsátotta ki. Az Európai Unió Bírósága a kérdéssel kapcsolatban arra a megállapításra jutott, hogy a joghatósági kifogás nem eredményezheti a késedelmesen előterjesztett ellentmondás pótlását, ugyanis az a rendelet értelmében nem „különleges körülmény”. A joghatóság vizsgálata az európai fizetési meghagyás kibocsátása során nem követelhető meg a kibocsátó bíróságtól, ugyanis ez bonyolult kérdés, amelynek alapos vizsgálata az eljárás egyszerűségének, hatékonyságának és gyorsaságának alapelveibe ütközne.⁷¹

IV. A kis értékű követelések európai eljárása

Az Európai Unió tagállamainak többsége rendszeresített a kis értékű, bagatell ügyek elintézésére olyan eljárást, amely a peres eljárások általános szabályait leegyszerűsítve, gyorsabb és

⁶⁹1896/2006/EK 22. cikk (1)

⁷⁰1896/2006/EK 26. cikk

⁷¹Csehi Zoltán: *Legújabb fejlemények a határokon átnyúló végrehajtás terén*, *Executio* 7. évf. (2018), 118. o.

költséghatékonyabb procedúrára ad lehetőséget. A pertárgyérték, amely alapján az ügy ezek közé sorolható, országonként eltérő és az egyes szabályozások is természetesen mások.

Az egyszerűsített eljárások bevezetését az tette szükségessé, hogy a peres eljárás költségvonzata, időtartama és a perek bonyolultsága egyébként nem volna arányos a követelés értékével. Az Európai Parlament és a Tanács 861/2007/EK rendelete (a továbbiakban: Eukkr. vagy e fejezetben rendelet) az első közösségi szinten szabályozott egységes polgári peres eljárást teremtette meg Európában, s ez által fontos mérföldkövet jelentett az európai polgári eljárásjog fejlődésének történetében. A rendelet nemcsak a peres eljárásra, hanem az ennek során született ítélet elismerésére és végrehajtására nézve is tartalmaz néhány egységesen alkalmazandó szabályt.⁷²

1. A szabályozás karaktere, az eljárás alternatív jellege

Az Eukkr. rendkívül röviden, tömören csak az eljárásra vonatkozó legfontosabb szabályokat deklarálja. A rendelet ezért kimondja, hogy eltérő rendelkezés hiányában a kis értékű követelések európai eljárására azon tagállam eljárási joga alkalmazandó, amelyben az eljárást lefolytatják.⁷³ Ebből kifolyólag az európai fizetési meghagyásos eljáráshoz hasonlóan valójában országonként eltérő eljárásrendről van szó, amely csupán a főbb szabályok tekintetében ugyanolyan minden tagállamban.

Az új európai eljárás alternatívát jelent a jogkeresők számára a tagállamok nemzeti joga alapján rendelkezésre álló eljárások mellett. Másként fogalmazva, nem szorítja ki a nemzeti jog szerint rendelkezésre álló igényérvényesítési módozatokat. Érintetlenül hagyja a Brüsszel I. rendeletet, nem zárja el attól sem a felperest, hogy európai fizetési meghagyásos eljárás útján érvényesítse a követelését. Fontos azonban, hogy csak az eljárást kezdeményező felperes számára jelent alternatívát. Amennyiben az alperes ellen nem ezt az eljárást kezdeményezik, neki arra nincs módja, hogy a pert az európai bagatell eljárás keretei közé terelje.⁷⁴

Az eljárás egyszerűsítésének követelménye a kis értékű követelés kiszámításának módjában, a

⁷²Kengyel - Harsági, 2009., 303. o.

⁷³861/2007/EK rendelet 19. cikk

⁷⁴Kengyel - Harsági, 2009., 304. o.

formanyomtatványokhoz kötött eljárásban mutatkozik meg.⁷⁵ Kötelezettségként fogalmazza meg a rendelet a bíróságok számára, hogy amennyiben bizonyítás felvétele vagy tárgyalás tartása szükséges, az eljáró fórumnak támogatnia kell a modern technológiák (például videokonferencia) alkalmazását, továbbá a lehető legegyszerűbb és legköltséghatékonyabb megoldást kell választaniuk.⁷⁶ A bíróságoknak emellett kitanítási kötelezettségük van eljárási kérdésekkel, a formanyomtatványok elérhetőségével és kitöltésével kapcsolatban.⁷⁷ A gyors eljárás jegyében lefektetett további garanciális szabályok a határidők számításában és a határozatok végrehajthatóságában öltenek testet. Eszerint a bíróságoknak a lehető leggyorsabban kell eljárniuk, ha a rendelet nem ír elő határidőt valamely eljárási szakaszra vonatkozóan, az ítéleteknek pedig az esetleges jogorvoslatoktól függetlenül és biztosíték nyújtása nélkül végrehajthatónak kell lenniük.⁷⁸

2. A rendelet alkalmazási területe, az értékhatár

A rendeletet azokban a határon átnyúló polgári és kereskedelmi ügyekben lehet alkalmazni, amelyek esetén a követelés tőke összege - tehát a költségek és járulékok nélkül számított összeg - a keresetlevél hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság általi kézhezvételekor az ötezer eurót nem haladja meg.⁷⁹ A rendelet a korábban bemutatott uniós aktusokkal szinte teljesen azonosan szabályozza a hatálya alól kizárt területeket. A bagatell ügyek európai eljárásának szabályai nem alkalmazhatók például a személyi állapotra, a jog-, cselekvőképességre, házassági vagyoni jogra, az adó-, vám és közigazgatási ügyekben, az államnak az államhatalom gyakorlása során hozott aktusai vagy elkövetett mulasztása miatti felelősségére, a csődeljárásra, a munkajogra.⁸⁰

Ha a követelés nem pénzbeli, a kérelmezőnek kell megjelölnie az értéket, amit a kérelmezett vitathat. Ez utóbbi esetben a bíróságnak kell eldöntenie harminc napon belül, hogy a követelés nem haladja-e meg az Eukkr.-ben meghatározott értékhatárt, és ennél fogva alkalmazhatók-e a kis értékű követelések európai eljárásának szabályai, vagy az eljárást az általános eljárási szabályok

⁷⁵ 861/2007/EK preambulum (10)-(11)

⁷⁶ 861/2007/EK preambulum (20)

⁷⁷ 861/2007/EK preambulum (21)-(22)

⁷⁸ 861/2007/EK preambulum (23), (25)

⁷⁹ Az összeghatár korábban kétezer euró volt. A rendelet 2017. évi módosítása emelte fel ezt az összeget 2017. július 14. napi hatállyal.

⁸⁰ 861/2007/EK 2. cikk (1)-(2)

szerint kell lefolytatni.⁸¹

Kiemelendő, hogy az értékhatár vonatkozik a viszontkeresetre is, így amennyiben a viszontkeresetben foglalt követelés meghaladja a rendeletben írt összeghatárt, az eljárást az „általános” eljárási szabályok szerint kell lefolytatni. A követelés értékét az elbírálásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnak a pénznemében kell megadni.

3. Joghatóság, nyelvhasználat, költségek

A joghatóságra vonatkozóan az Eukkr. nem tartalmaz rendelkezéseket. Az átdolgozott Brüsszel I. rendelet határozza meg, hogy a követelés elbírálására mely ország bírósága rendelkezik joghatósággal, míg a nemzeti eljárásjog ad iránymutatást arra vonatkozóan, hogy az adott tagállamban mely bíróságnak van az ügy elbírálására hatásköre és illetékessége. A legtöbb tagállamban a „rendes” polgári bíróságok bírálják el első fokon a kis értékű követeléseket. De van kivétel is: Finnországban például különbíróságokat hoztak létre e célból.

A rendelet hatálya alá tartozó eljárásokban az eljáró bíróság nyelve alkalmazandó. Ez vonatkozik nemcsak a keresetre, hanem az arra adott válaszra, a viszontkeresetre, az arra adott válaszra és az ezeket alátámasztó dokumentumok leírására, de nem vonatkozik magukra a csatolt dokumentumokra. Ez utóbbiak lefordítását a bíróság akkor követelheti meg, ha azok relevánsak az ügy eldöntéséhez. A címzett megtagadhatja a bíróság nyelvétől eltérő nyelven írt dokumentum átvételét, ha azt a nyelvet nem érti. Ez esetben a bíróság a dokumentum lefordíttatására kötelezi a másik felet.⁸²

A legtöbb tagállamban a keresetlevél benyújtásáért illetéket kell fizetni. Az eljárás megindításának költségét a rendelet nem határozza meg, azt teljes egészében a tagállamoktól belátásától teszi függővé.

4. Az eljárás megindítása, lefolytatása

⁸¹ 861/2007/EK 5. cikk (5)

⁸² 861/2007/EK 6. cikk (1)-(3)

A felperes a kis értékű követelések európai eljárását a rendelet mellékletében található keresetlevél-formanyomtatvány kitöltésével, és annak a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz történő közvetlen benyújtásával indítja meg. A tagállami bíróságok kötelesek segítséget nyújtani a félnek az adott eljárásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságról. A felperes számára további gyakorlati segítséget jelenthet az Európai Igazságügyi Atlasz, amely egy interneten elérhető keresőprogramot is tartalmaz, ami a tagállamok által megadott információk és a webes felületen a felhasználó által közölt adatok alapján azonosítja az eljárásra jogosult bíróságot.⁸³

Az Eukkr. mellékletében rendszeresített „A” jelzésű keresetlevél-formanyomtatványnak tartalmaznia kell a követelés fennállásával kapcsolatos bizonyítékok leírását és szükség esetén az azt alátámasztó egyéb dokumentumokat.⁸⁴

Hiányos, nem egyértelmű vagy nem világos keresetlevél esetén a bíróság biztosítja a felperes részére, hogy a hiányokat pótolja, illetve további bizonyítékokkal támassza alá a követelés fennállását vagy vonja vissza a keresetét. Erre a bíróság a „B” formanyomtatványt használja. Amennyiben a követelés nyilvánvalóan alaptalan vagy a kérelem nem elfogadható, hiánypótlás nélkül, amennyiben pedig hiányos, nem egyértelmű a kereset, úgy a hiánypótlásra nyitva álló határidő eredménytelen lejárta követően utasítja el a keresetet.⁸⁵

Megfelelő kereset vagy a hiányok megfelelő pótlása esetén a bíróság a „C” nyomtatvány első részének kitöltésével válaszol, egyben megküldi a keresetlevelet és a választ az alperes részére, aki a „C” válaszirat második részének kitöltésével, illetve egyéb megfelelő módon reagálhat a felperes keresetére, amelyet a bíróság megküld az eljárást kezdeményező fél részére. Ha viszont az alperes viszontkeresetet kíván előterjeszteni, azt a keresetlevél benyújtására szolgáló „A” formanyomtatványon kell megtennie.⁸⁶

Amennyiben a kereset és a viszontkereset alapján a követelések összege meghaladja rendeletben

⁸³Kengyel - Harsági, 2009., 308. o.

⁸⁴ 861/2007/EK 4. cikk (1)

⁸⁵ 861/2007/EK 4. cikk (4)

⁸⁶ 861/2007/EK 5. cikk (2)-(6)

meghatározott pertárgyértéket (jelenleg, mint említettük ötezer euró), az eljárásra az azt lefolytató bíróság székhelye szerinti tagállam nemzeti joga irányadó.⁸⁷

Az alperes és felperes válaszában határidőben történő beérkezését követő harminc napon belül az eljáró bíróság a következőket teheti. Ítéletet hoz; felhívja a feleket további, a követeléssel kapcsolatos információk benyújtására; vagy bizonyítás lefolytatását rendelheti el, amelynek során meghatározza a bizonyítási eszközöket és a bizonyítás terjedelmét. Ennek keretében lehetőség van a felek, tanúk, szakértők írásbeli meghallgatására, de indokolt esetben nem kizárt a videokonferencia vagy egyéb kommunikációs technológia igénybevétele. Végül tárgyalásra idézheti a feleket, amely szintén megtartható videokonferencia vagy egyéb kommunikációs technológia igénybevételeivel.⁸⁸

A rendelet egy nem halasztó hatályú jogorvoslatot rendszeresít, amikor úgy fogalmaz, hogy „az ítélet a lehetséges jogorvoslati eszközöktől függetlenül végrehajtható.”⁸⁹

Az ítélettel szemben igénybe vehető rendes jogorvoslatokra az eljárást lefolytató tagállam saját joga irányadó. A tagállamoknak tájékoztatniuk kell a Bizottságot, hogy lehetőség van-e jogorvoslatra az ítélettel szemben, a Bizottság pedig az ezzel kapcsolatos információkat hozzáférhetővé teszi.⁹⁰

A rendkívüli jogorvoslatok körében a kis értékű követelések európai eljárásában született ítélettel szemben az alperes felülvizsgálati kérelmet nyújthat be az eljárást lefolytató tagállamban hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz, amennyiben a keresetlevelet vagy az idézést személyes átvétel igazolása nélkül, szabályszerűen kézbesítették és a kézbesítés neki fel nem róható okból nem olyan időben történt, hogy a védekezéséről gondoskodhatott volna vagy a kereset ellen vis maior vagy egyéb rendkívüli körülmény miatt nem tudott kifogást emelni. A felülvizsgálat elutasítása esetén az ítélet hatályban marad, ellenkező esetben semmis.^{91, 92}

⁸⁷ 861/2007/EK 5. cikk (7)

⁸⁸ 861/2007/EK 7-9. cikk

⁸⁹ 861/2007/EK 15. cikk (1)

⁹⁰ 861/2007/EK 17. cikk (1)

⁹¹ 861/2007/EK 18. cikk

⁹² A 18. cikk rendelkezik az ítéletek felülvizsgálatáról, amely csak a rendeletben meghatározott kivételes esetekben vehető igénybe. Ez azonban csak szóhasználatában azonos a magyar polgári perrendtartásból ismert felülvizsgálattal. A kifejtetteknek megfelelően teljes érdemi felülvizsgálatra nem kerülhet sor. A rendelet alkalmazásában „csupán” a 18.

Jogorvoslat igénybevétele esetén az adós kérelmére a végrehajtás szerinti tagállamban hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság/hatóság a végrehajtást biztosítási intézkedésre korlátozhatja, biztosíték nyújtásához kötheti vagy kivételes esetben felfüggesztheti.⁹³

5. Az Eukkr. alapján született határozat elismerése és végrehajtása

A rendelet 20. cikk (1) bekezdése alapján az európai bagatell eljárásban hozott ítéletet a többi tagállamban végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás és az elismerés kifogásolásának bármilyen lehetősége nélkül el kell ismerni és végre kell hajtani. Ez gyakorlatilag a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás (exequatur eljárás) kiesését jelenti. A bíróság bármelyik fél kérelmére térítésmentesen kiállítja a kis értékű követelések európai eljárásában hozott ítéletre vonatkozó tanúsítványt (az Eukkr. mellékletben meghatározott „D” jelzésű formanyomtatvány kitöltésével), amely igazolja az ítélet végrehajthatóságát. „A kis értékű követelések európai eljárásában nyert jogcím a nemzeti jogtól elváló intézmény, erre tekintettel egyes szerzők az „európai bagatell ítéletet” az európai végrehajtási jogcím egy különös fajtájának tekintik. Ezzel szemben mások arra az álláspontra helyezkednek, hogy az európai bagatell eljárás végén hozott ítélet nem európai, hanem nemzeti jogcím, mely a rendelet 20. cikkében szabályozott önálló eljárás révén válik európai végrehajtási jogcímmé.”⁹⁴

Magyarországon a kis értékű követelések európai eljárásában hozott ítélet alapján az adós lakóhelye, székhelye, ezek hiányában az adós lefoglalható vagyontárgyának helye szerinti törvényszék székhelyén működő járásbíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság végrehajtási lapot állít ki.⁹⁵

Akárcsak a korábban ismertetett rendeletek esetében, itt is lehetőség van a végrehajtás megtagadására az adósnak a végrehajtás tagállamában hatáskörrel és illetékességgel rendelkező szerv részére benyújtott kérelme alapján. Erre akkor van lehetőség, ha az ítélet

cikkben felsorolt okokra alapított formai eljárásjogi kontrollra van lehetőség.

⁹³ 861/2007/EK 23. cikk

⁹⁴ Kengyel - Harsági, 2009., 313. o.

⁹⁵ Kengyel, 2017., 215. o.

összeegyeztethetetlen valamely tagállamban vagy harmadik országban ugyanazon felek között, ugyanazon jogalaptól származó jogvita tárgyában hozott korábbi ítélettel, feltéve, hogy a korábbi ítélet megfelel a végrehajtás tagállamában az elismerés feltételeinek és az összeegyeztethetlenséget az alapeljárásban kifogásként nem hozták fel és nem is hozhatták volna fel. Az ítélet érdemi felülvizsgálatának ebben az esetben sem lehet helye.⁹⁶

Az európai bagatell eljárásban hozott ítélet tehát a származási államban ellene benyújtott jogorvoslatra tekintet nélkül végrehajtható. Ennek ellensúlyozására szolgál a rendelet 23. cikkében foglalt - már röviden említett - különleges jogorvoslati lehetőség, amellyel a végrehajtás államában élhet az adós. A 15. cikk alapján pedig ezek - az alábbiakban ismertetett rendelkezések - olyan esetben is alkalmazandók, ha az ítéletet ugyanabban a tagállamban kell végrehajtani, mint amelyben meghozták.⁹⁷

Így az Eukkr. 23. cikkének megfelelően, ha a származási államban valamelyik fél jogorvoslattal élt az ítélettel szemben vagy ilyen jogorvoslat még lehetséges, illetőleg, ha a fél felülvizsgálati kérelemmel élt, akkor az adós kérelmére a végrehajtás szerinti tagállam hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósága vagy illetékes hatósága

- a végrehajtási eljárást biztosítási intézkedésekre korlátozhatja,
- a végrehajtást az általa meghatározott biztosíték nyújtásától teheti függővé, vagy
- kivételes körülmények fennállása esetén felfüggesztheti a végrehajtási eljárást.

V. A nem vitatott követelések végrehajtása

1. Előzmények

2000 novemberében az Európai Tanács által elfogadott intézkedési programban közösségi prioritásként fogalmazták meg a nem vitatott követelések tekintetében a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás eltörlését. Ezen program megvalósítása érdekében a Bizottság 2002. április 18-án

⁹⁶ 861/2007/EK 22 cikk

⁹⁷ Kengyel - Harsági, 2009., 314. o.

javaslatot terjesztett a Parlament és a Tanács elé a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtási jogcím létrehozásáról, amely lehetővé tette, hogy valamely tagállamban hozott határozat a többi tagállamban mindenféle köztes eljárás nélkül végrehajtható legyen. Az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendeletét a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról végül 2004. április 21. napján fogadták el és 2005. január 21. napján lépett hatályba.⁹⁸

Az európai végrehajtási jogcím, illetve végrehajtható okirat intézménye a nem vitatott követelésekre vonatkozó határozatokat, bírósági egyezségeket vagy közokiratokat kibocsátó bíróságok, hatóságok záradékolási minimumszabályait foglalja magában, amelynek jelentősége abban rejlik, hogy az ekként záradékolt határozatot minden tagállamban külön eljárás nélkül végre kell hajtani, azaz úgy kell tekinteni, mintha azt a végrehajtás helye szerinti tagállamban hozták volna meg.⁹⁹

2. Alkalmazási terület

A 44/2001/EK rendelet elfogadásakor - amint arra a korábbiakban már utaltam - már felvetődött az exequatur eljárás eltörlésének gondolata, azonban az integráció fejlődésének ezen szakaszában a tagállamok még nem voltak felkészülve arra, hogy feladják szuverenitásukat ezen a területen, ezért a Bizottság a köztes eljárás eltörlését csak a határozatok egy bizonyos része tekintetében szorgalmazta. Ez a határozati kör pedig az úgynevezett nem vitatott követeléseket magukban foglaló határozatok. Miután a fent említett javaslatok egy elkülönített határozati körre vonatkozott, nem tekinthetünk el a nem vitatott követelések pontos meghatározásától.¹⁰⁰

Maga a rendelet a preambulumban akként fogalmaz, hogy „a nem vitatott követelések fogalmának minden olyan helyzetre ki kell terjednie, amikor a hitelező - akinek pénzbeli követelése jellegét és mértékét az adós igazoltan nem vitatja - az említett adóssal szemben bírósági határozatot, illetve az adós kifejezett beleegyezését igénylő végrehajtható okiratot, legyen az bírósági egyezség vagy

⁹⁸ Dr. Molnár Judit: A „nem vitatott követelések” jelentősége és meghatározása a 805/2004/EK rendelet és előzményei tükrében, *Magyar Jog* 1. sz. (2006) 31., 32. o.

⁹⁹ Molnár, 2006, 32. o.

¹⁰⁰ Molnár, 2006, 32. o.

közokirat, tud felmutatni.”¹⁰¹

A 3. cikk az előbbi általános meghatározásnál cizelláltabban fogalmaz és kifejti, hogy a követelést akkor kell nem vitatottnak tekinteni, ha:

- annak fennállását az adós a bírósági eljárás során kifejezetten elismerte vagy bírósági egyezséggel elfogadta,
- bírósági eljárás során a követeléssel szemben a származási tagállam joga szerint nem emelt kifogást vagy kifogást emelt ugyan, de ezt követően a bírósági tárgyaláson nem jelent meg vagy nem képviseltette magát, illetve
- ha az adós a követelést közokiratban kifejezetten elismerte.¹⁰²

A 3. cikk (2) bekezdése tovább bővíti a kört azokra a határozatokra, amelyek az európai végrehajtható okiratként hitelesített határozatok, bírósági egyezségek, közokiratok megtámadása nyomán hoztak meg.¹⁰³

A fenti, (2) bekezdésben foglalt szabálynak igen fontos gyakorlati jelentősége van, ugyanis ha az adós által benyújtott jogorvoslatra tekintettel a követelés nem vitatott jellege „elveszne”, ez nagyon hatékony eszköz lenne részükre, hogy kivonják a követelést a rendelet hatálya alól, kijátszva ezzel a rendelet „hézagos” szabályozását. Ez a rendelkezés pont ezt kívánja elkerülni azzal, hogy az egyszer már európai végrehajtható okiratként hitelesített határozat, egyezség vagy közokirat megtámadása nyomán hozott határozatra is kiterjeszti a rendelet hatályát.¹⁰⁴

Fontos megjegyezni, hogy amennyiben az adós a fentiek szerint kifogást emel a követeléssel szemben, annak az adott tagállam joga szerint hatályos eljárási cselekménynek kell minősülnie, ennek hiányában a kifogás nem vehető figyelembe és a követelést nem vitatottnak kell tekinteni. A „származási tagállam joga szerint” fordulat az eredeti javaslatban nem szerepelt, az a Parlament módosító indítványa nyomán került bele a rendelet szövegébe.¹⁰⁵

¹⁰¹ Az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendelete a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról, preambulum (5)

¹⁰² 805/2004/EK 3. cikk (1)

¹⁰³ 805/2004/EK 3. cikk (2)

¹⁰⁴ Gécziné, 2009, 49. o.

¹⁰⁵ Molnár, 2006, 33. o.

3. Az európai végrehajtható okiratként való minősítés

A rendelet 6. cikke határozza meg az európai végrehajtható okiratként történő minősítés feltételeit. Eszerint a tagállamban hozott, nem vitatott követelésről szóló határozatot származási tagállam bíróságához bármely időpontban benyújtott kérelem alapján európai végrehajtható okiratként kell hitelesíteni, ha:

- a határozat a származási tagállamban végrehajtható - a végrehajthatóság feltételeit Magyarországon a Vht. 13. § (1) bekezdése szabályozza. A határozat akkor végrehajtható, amennyiben az kötelezést, illetve marasztalást tartalmaz, továbbá jogerős vagy végleges, előzetesen végrehajtható és a teljesítési határidő letelt,
- a határozat nem sérti a biztosítási szerződésekkel, illetve ingatlanokkal kapcsolatos kizárólagos joghatósági szabályokat,
- a származási tagállam eljárása megfelel a rendeletben lefektetett, az adósok tisztességes eljáráshoz való jogait garantáló minimumszabályoknak - megjegyzendő, hogy ez a pont kifejezetten a „mulasztásos” határozaton alapuló nem vitatott követelésekre vonatkozik, tehát amikor az adós a követeléssel szemben a bírósági eljárás során nem emel kifogást vagy kifogást emelt ugyan, de ezt követően a bírósági tárgyaláson nem jelent meg és nem képviseltette magát,
- fogyasztói szerződések esetén a határozatot az adós (fogyasztó) lakóhelye szerinti tagállamban hozták - ez az eset is kifejezetten a „mulasztásos” határozatokra vonatkozik, a fogyasztói szerződés fogalmát pedig nagyon tágan értelmezi a rendelet, ugyanis ide tartozik minden olyan ügylet, amelyet foglalkozási vagy kereső tevékenységen kívüli célból kötöttek.¹⁰⁶

Közokiratok esetében a hitelesítés iránti kérelmet a származási tagállam által kijelölt hatósághoz, bíróság által jóváhagyott egyezség esetén pedig az egyezséget jóváhagyó bírósághoz kell

¹⁰⁶ Gécziné, 2009, 50. o.

előterjeszteni.

Az időbeliséggel kapcsolatban a rendelet kifejezetten akként rendelkezik, hogy „bármely időpontban” előterjesztett kérelem alapján európai végrehajtható okiratként kell hitelesíteni a határozatot a fenti feltételek fennállása esetén. A Vht. 57. §-a alapján a végrehajtási jog a követeléssel együtt évül el. A Ptk. 6:22. § (1) bekezdése szerint a követelések öt év alatt évülnek el, 6:23. § (4) bekezdése emellett kimondja, hogy az elévülést nem lehet hivatalból figyelembe venni. Ugyanez vonatkozik a hitelesítési eljárásra is, tehát a követelés elévülését hivatalból itt sem vizsgálja a bíróság.¹⁰⁷

Az európai végrehajtható okiratot egy - a rendelet mellékletét képező - tanúsítvány formájában bocsátják ki, a végrehajtás szerinti tagállam bírósága vagy hatósága érdemben sem a végrehajtandó határozatot, sem az európai végrehajtható okiratot nem vizsgálhatja felül. Ennek oka, hogy az európai végrehajtható okirat kiállításának feltételei kizárólag a származási tagállamban vizsgálhatók, ezt az elvet a rendelet a tagállamok igazságszolgáltatásába vetett kölcsönös bizalommal támasztja alá.¹⁰⁸

Magyarországon a bírósági határozat, illetve bíróság által jóváhagyott egyezség esetében kérelemre az első fokon eljáró bíróság állítja ki a tanúsítványt, közokirat esetében pedig a közokiratot kiállító hatóság székhelye szerint illetékes járásbíróság jár el. Külön szabályozás vonatkozik a közjegyzőkre, aki az általa hozott végzés, jóváhagyott egyezség vagy kiállított közokirat alapján maga állítja ki a tanúsítványt.¹⁰⁹

A hitelesítést követően az európai végrehajtható okirat birtokában a jogosult fél kérheti a határozat végrehajtását egy másik tagállamban, ehhez pedig be kell nyújtania a végrehajtás helye szerint illetékes bírósághoz vagy hatósághoz a végrehajtandó határozat és a tanúsítvány egy példányát, továbbá, amennyiben szükséges, a határozat hiteles fordítását a végrehajtás szerinti tagállam

¹⁰⁷ Gécziné, 2009, 50. o.

¹⁰⁸ Dr. Molnár Judit - Végrehajtás a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat alapján, *Collega, Szakmai folyóirat joghallgatók számára*, 5. sz. (2005), 24-25. o., 23.o.

¹⁰⁹ Kengyel, 2017, 216. o.

hivatalos nyelvén.¹¹⁰

Magyarországon az európai végrehajtható okiratként hitelesített külföldi határozat alapján az adós lakóhelye, székhelye, ezek hiányában a végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye szerinti törvényszék székhelyén működő járásbíróóság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság végrehajtási lapot állít ki, az európai végrehajtható okiratként hitelesített külföldi közokiratot pedig az adós lakóhelye szerinti törvényszék székhelyén működő járásbíróóság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság végrehajtási záradékkal látja el.¹¹¹

A végrehajtási eljárás a végrehajtás helye szerinti tagállam belső joga szerint zajlik, az adott tagállamban hozott határozatokkal megegyező feltételek mellett. Hasonlóan a személyek, szolgáltatások, tőke és áruk szabad áramlását akadályozó diszkrimináció tilalomhoz, a határozatok szabad áramlásának biztosítása érdekében garanciális szabályként rögzíti a rendelet, hogy sem a más tagállamból származó, európai végrehajtható okiratként hitelesített határozatok, sem a más tagállamban lakó vagy szokásos tartózkodási hellyel rendelkező végrehajtást kérők nem kerülhetnek hátrányosabb helyzetbe, mint a tagállamban honos jogosultak, illetve tagállamból származó határozatok, ezért a rendelet kifejezetten tiltja a végrehajtás előzetes biztosíték, óvadék, letét adásához kötését.¹¹²

4. Minimumgaranciák

Korábban már említésre került, hogy az exequatur eljárás eltörlését olyan minimumszabályokkal kellett egyensúlyozni, amelyek biztosítják az adós tisztességes eljáráshoz való alapvető jogainak érvényesülését. Nincs ez másképp a nem vitatott követelések esetében sem.

A rendelet III. fejezete részletesen szabályozza azokat a minimumszabályokat, amelyeket a végrehajtás alapjául szolgáló határozat meghozatala során kell betartani, ugyanis e nélkül a határozat nem hitelesíthető európai végrehajtható okiratként. Az európai végrehajtási jogcímé minősítés során a származási bíróság hivatalból köteles vizsgálni e szabályok betartását. Ennek

¹¹⁰ 805/2004/EK 20. cikk (2)

¹¹¹ Kengyel, 2007, 215. o.

¹¹² Molnár, 2005, 24. o.

keretében a bíróságoknak arról kell megbizonyosodniuk, hogy az eljárást megindító iratot megfelelően kézbesítették-e az adós részére, megfelelő tájékoztatást nyújtottak-e az adósnak a követelésről, a kifogásolás lehetőségéről, illetve annak menetéről. Ezzel tulajdonképpen az exequatur eljárás jogcím ellenőrző funkcióját a származási országba telepítik át, célja pedig annak biztosítása, hogy az adós megfelelően előkészíthesse a védekezését.¹¹³

A kézbesítés történhet az adós általi kézhezvétel bizonyítékával, illetve a kézhezvétel bizonyítéka nélkül, az adóssal egy háztartásban élő személy vagy alkalmazottja általi átvétellel, továbbá levélszekrényben, postahivatalban történő elhelyezéssel. Fontos kiemelni, hogy amennyiben az adós címe nem kellő bizonyossággal ismert, a kézbesítés kizárólag kézhezvétel bizonyítékával történhet.¹¹⁴

További követelmény, hogy az adós megfelelő tájékoztatást kapjon a követelésről, annak jogcíméről, összegéről, járulékairól továbbá a követelés vitatásának lehetőségéről és annak lépéseiről.¹¹⁵

A rendeletbe beépített, előbb ismertetett garanciák azonban azokra a határozatokra vonatkoznak, amelyeket az adós részvétele nélkül hoztak, tehát az úgynevezett „mulasztásos” határozatokra, a bírósági egyezségekre és közokiratokra nem.¹¹⁶

Az adósnak több ízben van lehetősége eljárásbeli jogainak érvényesítésére. Elsőként a 19. cikk alapján kifogásolhatja az eljárást arra hivatkozással, hogy az eljárást megindító vagy azzal egyenértékű iratot ugyan szabályszerűen kézbesítették, de ez olyan időben történt, hogy nem volt lehetősége intézkednie megfelelő védelemről vagy a követelés kifogásolásában vis maior, esetleg más rendkívüli körülmény akadályozta anélkül, hogy ez neki felróható lett volna.¹¹⁷

Amennyiben a származási tagállam bírósága a nem vitatott követelésre vonatkozó határozatot a minimumszabályok maradéktalan betartásával hitelesíti európai végrehajtható okiratként az

¹¹³ Kaliczka, 2014, 12. o.

¹¹⁴ Gécziné, 2009, 50-51. o.

¹¹⁵ 805/2004/EK 16-17. cikk

¹¹⁶ Gécziné, 2009, 51. o.

¹¹⁷ Kaliczka, 2014, 11. o.

adósok már nincs további lehetősége az eljárási jogait ért sérelmek orvoslására, kizárólag a tanúsítvány kijavítását kérheti tárgyi tévedés esetén vagy egyértelmű jogtalanság esetén a tanúsítvány visszavonását kell elrendelni, ilyen irányú kérelem benyújtását követően.¹¹⁸

Amennyiben az adós jogorvoslattal élt az európai végrehajtható okiratként hitelesített határozattal szemben vagy a tanúsítvány kijavítását vagy visszavonását kérte, a végrehajtás helye szerint illetékes bíróság vagy hatóság a végrehajtást biztosítási intézkedésre korlátozhatja, meghatározott mértékű biztosíték adásától teheti függővé vagy felfüggesztheti, annak ellenére, hogy korábban ennek lehetőségét kifejezetten kizárta.¹¹⁹

Az adós kérelmére a végrehajtás helye szerinti illetékes bíróság visszautasíthatja a végrehajtást, amennyiben az európai végrehajtható okiratként hitelesített határozat összeegyeztethetetlen egy tagállamban vagy harmadik országban korábban meghozott határozattal - amennyiben az eleget tesz a végrehajtás helye szerinti tagállamban való elismerés feltételeinek - feltéve, hogy az adós az alapeljárásban nem hivatkozott és nem is hivatkozhatott volna e körülményre.¹²⁰

Tekintettel arra, hogy maga a végrehajtási eljárás már az azt fogantató tagállam saját joga szerint folyik, az adós az adott tagállam nemzeti joga által biztosított jogorvoslati lehetőségeket veheti igénybe, ennek tárgyát azonban már nem képezheti az alapügyben hozott határozat vagy az európai végrehajtható okiratként minősítés felülvizsgálata.¹²¹

VI. Ideiglenes számlazárolás

A 2009. decemberi Stockholmi program célul tűzte ki egy olyan ideiglenes intézkedés létrehozását, amely megakadályozza, hogy az adósok vagyona a hitelezők követeléseinek kielégítését megelőzően eltűnjön, ezzel hozzájárulva a belső piac megfelelő működéséhez és a határozatok végrehajtásának

¹¹⁸ Kaliczka, 2014, 10-11. o.

¹¹⁹ 805/2004/EK 23. cikk

¹²⁰ 805/2004/EK 21. cikk (1)

¹²¹ Kaliczka, 2014, 12. o.

eredményességéhez.¹²²

Ennek hatására került megalkotásra a polgári és kereskedelmi ügyekben a tagállamközi követelésbehajtás megkönnyítése érdekében az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés eljárásának létrehozásáról szóló 655/2014/EU Európai Parlamenti és Tanácsi rendelet, amely 2017. január 18-tól alkalmazandó. Ez azt jelenti, hogy ettől az időponttól kezdődően a rendeletben részes tagállam bírósága a hitelező kérelmére zárolhatja az adós valamennyi, a rendeletben részes tagállamban vezetett számláját.¹²³

A rendelet létrejöttének folyamata ebben az esetben is „Zöld Könyvvel” indult, mégpedig 2006. október 24-én a Bizottság konzultációt kezdeményezett azzal kapcsolatban, hogy szükséges-e egyáltalán egy ilyesféle eljárás.¹²⁴

1. Alkalmazási terület

A rendeletet olyan tagállamközi polgári és kereskedelmi ügyben érvényesített pénzkövetelés biztosítására kell alkalmazni, amely

- már esedékessé vált,
- még nem vált esedékessé, de már bekövetkezett ügyletből vagy eseményből származik és összege meghatározható.¹²⁵

A rendelet hatálya alól kivont, szokásos ügyek (például adó-, vám, közigazgatási ügyek, házassági vagyonjog, választottbíráskodás) mellett a rendelet nem alkalmazható azokra a bankszámlákra, amelyek a számlavezetés helye szerinti tagállam nemzeti joga szerint mentesek a foglalás alól, továbbá a központi bankoknál vagy azok által vezetett számlák tekintetében abban az esetben, amikor azok monetáris hatóságként járnak el.¹²⁶

¹²² Schweighardt Zsanett: *Tagállamközi követelésbehajtás - ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés (EAPO - European Account Preservation Order)* Európai Jog 18. évf. 3. sz. (2018) 1-6. o., 2. o.

¹²³ Schweighardt 2018, 2. o.

¹²⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 655/2014/EU rendelete polgári és kereskedelmi ügyekben a tagállamközi követelésbehajtás megkönnyítése érdekében az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés eljárásának létrehozásáról preambulum (3)

¹²⁵ Schweighardt 2018, 2. o.

¹²⁶ 655/2014/EU 2. cikk

2. A számlazárolás iránti kérelem

A számlazárolás iránti kérelemnek akkor van helye, ha

- a hitelező az adóssal szemben az ügy érdekében még nem indított eljárást vagy
- a már megindított eljárás esetén bármikor a határozat meghozataláig/egyezség megkötéséig, illetve
- azt követően, hogy a hitelező olyan határozat/egyezség/közokirat birtokába jutott, amely alapján az adós köteles részére megfizetni az abban foglalt összeget.¹²⁷

Előbbi két esetben a számlazárolási végzés kibocsátására az ügy érdekében eljáró bíróság rendelkezik joghatósággal, kivéve fogyasztói szerződés esetén, ebben az esetben ugyanis a számlazárolási végzést az adós lakóhelye/székhelye szerinti tagállami bíróság bocsáthatja ki, figyelemmel a 1215/2012/EU rendelet különös joghatósági szabályaira. Utóbbi esetben a határozat hozatala, egyezség jóváhagyása, közokirat kiállítása szerinti tagállamban illetékes bíróság rendelkezik joghatósággal.¹²⁸

A kérelmet formanyomtatványon kell benyújtani, melyhez csatolni kell minden vonatkozó igazoló iratot. A kérelemben meg kell jelölni többek között az adós számláját vezető bankot, esetleg a zárolni kért számlaszámot, ezek hiányában számlainformációk beszerzését lehet kérni annak indoklásával, hogy a hitelező miért gondolja úgy, hogy az adós az adott tagállamban vagy az adott banknál számlát vezet.¹²⁹

Számlainformációk beszerzése iránti kérelem kizárólag abban az esetben terjeszthető elő, amennyiben a hitelező rendelkezésére áll az adóst fizetésre kötelező határozat/egyezség/közokirat.¹³⁰

Amennyiben a rendelkezésre álló, adós marasztalásáról szóló irat még nem végrehajtható,

¹²⁷ 655/2014/EU 5. cikk

¹²⁸ 655/2014/EU 6. cikk

¹²⁹ 655/2014/EU 8. cikk

¹³⁰ Schweighardt 2018, 4. o.

számlainformációk beszerzése iránti kérelem kivételesen, abban az esetben kérhető, ha a zárolandó összeg jelentős és a bíróság a hitelező által benyújtott bizonyítékok alapján meggyőződött róla, hogy indokolt beszerezni a számlainformációkat, mert fennáll a kockázata, hogy anélkül veszélybe kerülne a hitelező adóssal szemben fennálló követelésének későbbi végrehajtása, ami a hitelező pénzügyi helyzetének számottevő romlásához vezet. A bíróság a kérelmet a végrehajtás szerinti tagállam információs hatóságának továbbítja.¹³¹

3. Az európai számlazárolási végzés kibocsátása

A bíróság az európai számlazárolási végzés kibocsátásáról a kérelem és annak mellékletét képező bizonyítékok alapján dönt, indokolt esetben a hitelezőt további bizonyítékok szolgáltatására hívhatja fel, a hitelezőt vagy annak tanúit szóban is meghallgathatja videokonferencia vagy egyéb kommunikációs technológia segítségével.¹³²

A számlazárolási végzés kizárólag abban az esetben bocsátható ki, amennyiben a hitelező hitelt érdemlően bizonyítja annak szükségességét, ugyanis a biztosítási intézkedés hiányában a követelés későbbi érvényesítési meghiúsulna vagy számottevően nehezebbé válna, ugyanis fennáll annak valós kockázata, hogy az adós a vagyonát kimenti a végrehajtás alól vagy elrejt, megsemmisíti azt vagy érték alatt, szokatlan mértékben vagy módon értékesíti azokat. Az adóst kötelező határozat/egyezség/közokirat hiányában azt szükséges a hitelezőnek bizonyítania, hogy jó esélyek mutatkoznak a későbbi, számára pozitív döntésre.¹³³

A bíróságnak a feltételek teljesülése esetén késedelem nélkül ki kell bocsátania az európai számlazárolást elrendelő végzést,¹³⁴ a hitelezőnek pedig - amennyiben az ügy érdemére vonatkozó eljárást még nem indította meg - a kérelem előterjesztését követő 30 vagy a végzés kibocsátását követő 14 napon belül kezdeményeznie kell az eljárást és ennek tényét igazolnia kell annál a bíróságnál, amelynél a kérelmet előterjesztette, ellenkező esetben a végzést vissza kell vonni vagy

¹³¹ Schweighardt 2018, 4. o.

¹³² 655/2014/EU 9. cikk

¹³³ Schweighardt 2018, 3. o.

¹³⁴ 655/2014/EU 17. cikk (2)

annak meg kell szűnnie.¹³⁵

A kibocsátott számlazárolási végzés mindaddig hatályban marad, amíg azt vissza nem vonják vagy annak végrehajtását meg nem szüntetik, illetve amíg a hitelező be nem szerez egy olyan végrehajtható okiratot, amely ugyanarra a követelésre vonatkozik, amelynek biztosítására a végzés irányult.¹³⁶

Az ideiglenes intézkedés természetéből adódóan a számla zárolásának a meglepetés erejével kell hatnia, ennél fogva az adós a végzés kibocsátásáról nem értesíthető és a végzés kibocsátása előtt nem hallgatható meg.¹³⁷

4. Az európai számlazárolási végzés végrehajtása

A Rendelet kimondja, hogy a számlazárolást elrendelő végzés minden köztes eljárás nélkül végrehajtható, tehát nem szükséges a végzés külön végrehajthatóvá nyilvánítása. A végzést kibocsátó bíróság a kibocsátást követően megküldi a végzést az adós számláját vezető bank(ok)nak. A továbbítás történhet közvetlenül, amennyiben a bank a bíróság székhelye szerinti tagállamban található, ellenkező esetben a végzés továbbítása a végrehajtás helye szerinti tagállam által kijelölt hivatalon keresztül történik. A bank a végzés kézhez vételét követően zárja az adós bankszámláján a végzésben meghatározott összeget úgy, hogy arról pénzeszközt ne utalhassanak át, illetve pénzeszközt ne vehessenek le, egyúttal értesíti a hitelezőt és a végzést kibocsátó bíróságot.¹³⁸

5. Adósvédelem

Tekintettel arra, hogy az európai számlazárolási végzés kibocsátása, végrehajtása, továbbá számlainformációk beszerzése az adós „háta mögött” történik, ez jelentősen korlátozza az adós alapvető jogait, ezért ennél az eljárásnál különösen fontos az adósi érdekeket figyelembe vevő

¹³⁵ 655/2014/EU 10. cikk (1)-(2)

¹³⁶ Schweighardt 2018, 5. o.

¹³⁷ Dr. Mészáros Pál Emil - Ideiglenes intézkedések az európai polgári eljárásjogban és a „nem tagállami” ideiglenes számlazárolást elrendelő végzés, *Európai jog*, 2018/3, 7-12. o. 12. o.

¹³⁸ Mészáros, 2018, 12. o.

garanciális rendelkezések bevezetése, melyek a következő pontokban foglalhatók össze:

- a hitelező bizonyítási kötelezettsége,
- a hitelező bizonyos esetekben biztosíték nyújtására köteles a végzés kibocsátása előtt olyan összegben, amely fedezi az adósnak a végzés kibocsátásával elszenvedett kárát,
- a hitelező köteles kérelmezni a zárolandó összegem felül zárolt összeg feloldását,
- a hitelező felelős az adósnak a számlazárolási végzés kibocsátásával elszenvedett olyan károkért, amelyek a hitelezőnek felróhatók,
- az adós bankszámladatai a hitelezővel nem közölhetők,
- az adós a végzést vagy annak végrehajtását az alkalmazása után azonnal megtámadhatja, például kézbesítési szabálytalanság esetén, továbbá biztosítani kell a felülvizsgálat lehetőségét, amennyiben a kibocsátás a rendelet szabályaiba ütközik vagy a körülmények megváltozása folytán a kibocsátás már nem indokolt
- a végzés alkalmazását követően haladéktalanul meg kell küldeni az adós részére a hitelező által benyújtott dokumentumokat,
- a zárolt összeg felszabadítása ellenében az adós megfelelő biztosítékot ajánlhat fel,
- a rendelet megköveteli a személyes adatok védelmét, valamint
- a végrehajtás helye szerinti tagállam szabályai irányadók a foglalás alóli mentességre.¹³⁹

VII. A Vht. vonatkozó rendelkezései

Az eddig kifejtett uniós jogi intézményekhez kapcsolódóan számos rendelkezés található a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényben (Vht.). Ezek az európai jogi szabályozásnak való megfelelést és annak nemzeti jogrendszeren keresztül történő érvényesülését teszik lehetővé.

1. Végrehajtási lap kiállítása

¹³⁹ Schweighardt 2018, 4-5. o.

A Vht. 16. §-ában foglalt rendelkezései a végrehajtási lap kiállításának sajátos (különös) esetkörét tartalmazzák, az itt felsorolt esetekben a hatásköri és illetékességi szabályok is speciálisak. E szakasz alá különféle jogi természetű és forrású határozatok tartoznak. Az uniós szabályozás szempontjából az alábbiakat kell kiemelni.¹⁴⁰

A Vht. 16. § g) pontja alapján végrehajtási lapot állít ki a 805/2004/EK rendelet szerint európai végrehajtható okiratként hitelesített külföldi határozat (bíróági egyezség) alapján az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselete esetén a fióktelep, illetőleg a képviselet helye - szerinti törvényszék székhelyén működő járásbíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság.

Az i) pont szerint végrehajtási lapot állít ki az Eufmhr. szerint végrehajthatónak nyilvánított európai fizetési meghagyás alapján az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselete esetén a fióktelep, illetőleg a képviselet helye - szerinti törvényszék székhelyén működő járásbíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság. Ha az európai fizetési meghagyást a magyar közjegyző bocsátotta ki, az európai fizetési meghagyást kibocsátó közjegyző.

A j) pontnak megfelelően végrehajtási lapot állít ki az Eukkr. szerint hozott ítélet alapján az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselete esetén a fióktelep, illetőleg a képviselet helye - szerinti törvényszék székhelyén működő járásbíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság.

Az n) pont alapján a Brüsszel I. rendelet alapján kiállított tanúsítvánnyal ellátott külföldi határozat alapján az adós lakóhelye, székhelye - ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, közvetlen

¹⁴⁰ *Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Mátyás / Nádas György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente - Nagykomentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez; 119-120. o.*

kereskedelmi képviselője esetén a fióktelep, illetve a képviselő belföldi cégnyilvántartásba bejegyzett székhelye, az európai gazdasági egyesülés belföldi telephelye - szerinti törvényszék székhelyén működő járásbíró, Pest megyében a Budakörnyéki Járásbíró, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság.

2. Végrehajtási záradék és intézkedések az Európai Unió tagállamaiban történő végrehajtás érdekében

A Vht. 23/B. §-a az Európai Unió rendeleteiben szabályozott polgári eljárásokban született közokiratok Magyarországi végrehajtásáról rendelkezik. A szabályozás vonatkozik azokra a peres egyezségekre is, amelyeket a rendeletek értelmében közokiratként kell végrehajtani.¹⁴¹

A Vht. 23/B. § azt a hatóságot jelöli meg a 16. §-hoz hasonló felsorolásban, amely végrehajtási záradékkal látja el a megfelelő uniós aktus alapján kibocsátott okiratot.

Fentiekén kívül kiemelendő a Vht 31/C. §-a, amely az Európai Unió tagállamaiban való végrehajtás érdekében történő intézkedésekről rendelkezik. A Vht. több, a közösségen belüli végrehajtást elősegítő rendelkezést tartalmaz, e szakasz is ezek közé tartozik.¹⁴² Lényegében annak szabályozása történik meg itt, hogy mely hatóság állítja ki az uniós rendeletekben foglalt tanusítványokat/igazolásokat, amelyekre a külföldön történő végrehajtás érdekében lehet szükség.

3. Az ideiglenes számlazároláshoz kapcsolódó rendelkezések

A bankszámla ideiglenes zárolása a követelés biztosítását szolgálja. Ebben az esetben a Vht.-ben szereplő biztosítási intézkedéshez hasonló jogintézményről, „csonka” végrehajtásról van szó.

¹⁴¹ Nagykommentár a Vht.-hoz; 119-120. o.

¹⁴² Nagykommentár a Vht.-hoz; 195. o.

Ennek megfelelően a 655/2014/EU rendelet érvényesülését lehetővé tevő rendelkezések a Vht. X. Fejezetében, a biztosítási intézkedés elrendelésének feltételei cím alatt szerepelnek.

A törvény 187. § (5) bekezdése jogcímet teremt az uniós norma alapján történő számlazárolásra, amikor kimondja, hogy biztosítási intézkedésként ideiglenes számlazárolás rendelhető el e § alapján a 655/2014/EU rendelet 5. cikkében meghatározott esetekben is. A (6) bekezdés a végrehajtó hatásköreiről rendelkezik. A (7) bekezdés pedig a formanyomtatványok alkalmazásáról szól.

VIII. Záró gondolatok

A bemutatott szabályozás alapján megállapítható, hogy az uniós jogalkotó az integráció erősítését, a tagállamok közötti lojális együttműködést, a határozatok gyors és egyszerű végrehajtását helyezte előtérbe azzal, hogy a külföldi határozatok elismerése során a határozatok érdemben nem vizsgálhatók, amennyiben az adós az alapeljárásban nem élt a jogorvoslat lehetőségével, jogait legközelebb a már folyamatban lévő végrehajtási eljárás során érvényesítheti a végrehajtás tagállamának joga által megszabott keretek között.

A végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás kiesése a jogirodalomban vegyes reakciókat váltott ki. Egyesek pozitívan fogadták a szabályozást, mások több kritikát fogalmaztak meg a lényegében automatikus elismeréssel és végrehajtással kapcsolatban.

A végrehajthatóvá nyilvánítás eltörlését ellenzők érveiket alapvetően három körülményre alapítják:

- az esetek tanulsága szerint a kölcsönös bizalom és az igazságszolgáltatás helyes működése magasabb cél, de nem a valóság,
- számos esetben a végrehajtás államában olyan külföldi döntést kell végrehajtani, amely az adott tagállamban nem ismert, a köztes eljárás pedig pont azt a célt szolgálta, hogy a külföldi döntés hozzáidomuljon a végrehajtás államának jogrendszeréhez,
- végül, de nem utolsó sorban az ilyen egyszerűsített elismerés és végrehajtás

visszaélésekre adhat okot.¹⁴³

A kritikusok véleményével ellentétben az Európai Unió Bíróságának álláspontja, hogy a felek által igénybe vehető jogorvoslatok éppen arra szolgálnak, hogy az alapeljárás hibáit, hiányosságait kiküszöböljék, és olyan döntések jussanak el a végrehajtásig, amelyek kellően megalapozottak, igazságosak és a tisztességes eljárás szabályai szerint születtek.

A rendeletekben szereplő garanciák lehetővé teszik, hogy az adóst/alperest az eljárásban nem lehessen kikerülni, az értesítése nélkül lefolytatott eljárásban született döntés végrehajtása nem rendelhető el, másrészt kifogásként az eljárás bármely szakaszában felhozhatja azt, hogy az alapeljárásból „kirekesztették”, a határozatot a tudta nélkül hozták meg, ezzel elkerülhetők a különböző visszaélések.

Az uniós tagállamok különböző jogrendszereinek megfelelő összehangolása nem kis feladatot jelent a tagországok és az uniós jogalkotó számára, a határokon átnyúló végrehajtási ügyek száma pedig lényegesen kevesebb, mint a belföldi személyek közötti jogvitáké, ezért a szabályozás végleges kialakulása egy hosszú és bonyolult folyamat eredménye lesz, azonban mind az Európai Unió Bírósága folyamatos jogértelmezése, mind az Európai Unió Bizottsága ellenőrzési és jelentéstételi kötelezettsége hozzájárulnak a szabályozás továbbfejlesztéséhez.

Röviden ki szeretnék térni a Vht.-re is, ugyanis ahogy láttuk az integráció tagállami érvényesülése témánk szempontjából e jogszabályban összpontosul.

Az 1994. szeptember 1. napján hatályba lépett Vht.-t a hatályba lépésétől eltelt majd 30 év alatt számtalan alkalommal módosították. Ez a rendkívül sok - esetenként nem megfelelően átgondolt - változtatás megbontotta a törvény eredeti egységét és nem mindenkor kellően átgondolt, hanem a pillanatnyi társadalmi és politikai problémák által motivált, rövid életű és nem feltétlenül az eredményes végrehajtást szolgáló rendelkezések beiktatását jelentette.

Úgy gondolom, hogy rövid időn belül indokolt lehet a Vht. közel három évtizedes gyakorlatának

¹⁴³ Csehi 2018, 124. o.

átfogó és elmélyült elemzését követően egy, a modern kornak megfelelő, de a gyakorlat tapasztalatait és a több évtizedes hagyomány jól bevált módszereit is figyelembe vevő új végrehajtási törvény megalkotása.